

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA nr. 184 din data de 03.02.2021

Dosar nr.: 585/2020

Petiție nr: 4877/11.08.2020

Petent:

Reclamat:

Revista Dilema Veche – prin reprezentant

Obiect: petentul reclamă articolul publicat în revista Dilema Veche, considerând că acesta reprezintă un atac dur la adresa pensionarilor și poate fi considerată o discriminare la adresa acestora.

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

Numele, domiciliul, reședința sau sediul petenților

1.

Numele, domiciliul, reședința sau sediul reclamatului

2. , cu adresa de comunicare a actelor de procedură la sediul revistei Dilema Veche, situat în București, Sector 2, Str. Fabrica de Glucoză nr. 21, Adevărul Holding

3. Revista Dilema Veche cu sediul în în București, Sector 2, Str. Fabrica de Glucoză nr. 21, Adevărul Holding

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

4. Prin adresa nr. 6608 din data de 22.10.2020, petentul sesizează Consiliul cu privire la faptul că în numărul 838 al revistei Dilema Veche din data de 12-18.03.2020, a fost publicat unui articol pe tema pensionarilor, petentul considerând că acest articol reprezintă un atac dur la adresa pensionarilor, putând fi considerată o faptă de discriminare la adresa acestora.

III. Procedura de citare

5. În temeiul art. 20, alin. 4 din OG nr.137/2000R privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare.

6. Prin adresa nr. 5771/21.09.2020 a fost citat petentul, iar prin adresele nr. 4877/21.09.2020 și 5771/ 21.09.2020 a fost citate părțile reclamate, părțile fiind înștiințate

de faptul că, având în vedere situația evoluției epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-Cov2, acestea au posibilitatea de a trimite în scris puncte de vedere/ note scrise/ completări la petiție, precum și orice alte acte sau dovezi/ probe, soluționarea speței urmând a se face în lipsă, cu acordul părților din dosar, acestea având un termen de comunicare a modalității asupra căreia decid în legătură cu audierea părților conform procedurii comunicate în adresă (filele 4-6 la dosar).

7. Petentul a depus la dosar o completare la petiție însoțită de documente doveditoare în susținerea plângerii sale, prin adresa nr. 6185/07.10.2020 și a comunicat acordul său cu privire la soluționarea petiției în lipsa părților (filele nr. 7-8 la dosar).

8. Partea reclamată a depus un punct de vedere înregistrat cu nr. 6503/19.10.2020 (filele 11-12 la dosar).

9. Prin adresele nr. 6608/22.10.2020 au fost comunicate părților completările/ înscrisurile transmise la dosar, respectiv completarea la petiție comunicată de petent a fost transmisă părții reclamate și punctul de vedere depus de partea reclamată a fost comunicat petentului (filele 9-10 și 13 la dosar).

10. Petentul a depus la dosar concluzii scrise în susținerea celor menționate în petiție (filele 14-17 la dosar).

11. Procedură legal îndeplinită.

IV. Susținerile părților

Susținerile petentului

12. Prin adresa nr. 4877 din data de 11.08.2020, petentul sesizează Consiliul cu privire la faptul că articolul publicat în revista Dilema Veche pe tema pensionarilor, reprezintă un atac dur la adresa acestora.

13. În fapt, petentul arată următoarele:

13.1 În numărul 838 al revistei Dilema Veche din data de 12-18 martie 2020, redactorul șef adjunct al revistei a publicat un articol cu titlul *Predicatorii de la colțul străzii*, articol ce reprezintă un atac la adresa pensionarilor.

13.2 În opinia petentului, după ce redactorul batjocorește generația de pensionari a părinților petentului, acesta murdărește toate generațiile de pensionari existente până în prezent, trecând prin generația de la Revoluție, rundele de alegeri post-revoluționare, mineriade, bombardarea Serbiei de către americani și până când se observă o femeie de vârstă a treia, îmbrăcată sărăcăcios ....

13.3 Petentul arată că în toate ipostazele expuse în articol, este vorba despre pensionari *cu figuri înroșite de patimă, cu priviri fixe, cu o logoree plină de clișee, inflexibili și impenetrabili la niciun fel de argumente logice ...*

13.4 Totodată, petentul arată că redactorul exprimă în articol o ură patologică greu de explicat despre trecerea în neființă a zeci de milioane de pensionari în toată această perioadă de 50 de ani, prin exprimarea: *M-am gândit că ... o fi fost o extincție naturală a indivizilor cu pricina.*

14. Petentul consideră că articolul publicat de către partea reclamată în revistă este infam, o anumită categorie de cetățeni ai României fiind insultată și batjocorită printr-o discriminare negativă și, totodată solicită sancționarea părții reclamate conform prevederilor legale în vigoare.

15. În susținerea motivelor expuse în plângere, petentul a atașat la dosar pagina din revista Dilema Veche ce conține articolul la care face referire.

16. În continuare, se expune articolul publicat în numărul 838 din 12-18 martie 2020 al Revistei Dilema Veche, cu titlul *Predicatorii de la colțul străzii*:

“Prima oară cred că i-am văzut pe vremea „sectanților“. Era pe cînd se zvonea că „sectanții“ fură copii și nu știu ce le fac. Se stîrnise o panică bine instrumentată de Securitate pentru a înspăimînta populația. Iar o populație înspăimîntată e mai ușor de manipulat. Mi se pare că lucrurile erau legate și de acea afacere numită „meditația transcendentă“, de care autoritățile comuniste au profitat ca să mai pedepsească niște intelectuali. În orice caz, deși eram copil, mi-aduc aminte cum se adunau oamenii pe la colțurile străzilor și fabulau despre sectanți, cu acea voluptate a împărtășirii unor spaime de pericole necunoscute. În fiecare grup era cîte un individ care perora despre grozăviile pe care le-ar fi făcut „sectanții“. Timp de vreo cîteva săptămîni a fost o întregă nebunie.

Apoi, fenomenul s-a reînnoțat la Revoluție, cînd cu panica legată de „teroriști“. Atunci, la atmosfera generală contribuiau deja televiziunea și ziarele abia eliberate de cenzură, cu poveștile incredibile care se scriau acolo. Dar oamenii se mai întîlneau și pe stradă și vorbeau numai despre asta. Și, aproape mereu, printre ei se distingeau cîte un individ mai vocal care transmitea celorlalți, cu multă convingere, tot felul de fantasmagorii.

Tipul acesta de individ a continuat să se manifeste sporadic, în diverse momente fierbinți ale istoriei post-decembriste, de exemplu, înainte de fiecare rundă de alegeri, pe la unele dintre mineriade, în vremea bombardării Serbiei de către americani. Întotdeauna apărea cîte un asemenea panicard antiamerican, antioccidental, cu idei naționalist-izolaționiste, evident simpatizant al lui Vadim Tudor, fluturînd pericolul maghiar, mereu împotriva străinilor și a neortodocșilor de orice fel, partizan al soluțiilor de forță în politica internă, eventual militare, adept al teoriilor conspiraționiste, nostalgic după Ceaușescu și așa mai departe. În mai toate cazurile, era vorba despre pensionari cu figuri înroșite de patimă, cu priviri fixe, cu o logoree plină de clișee, inflexibili și impenetrabili la nici un fel de argumente logice. Iar amenințările predicate de ei aveau o oarecare asemănare cu profețiile apocaliptice.

Sînt convins că multă lume își amintește foarte bine de categoria despre care vorbesc. Cu trecerea anilor, respectivele personaje au părut a se împuțina, ba chiar aproape c-au dispărut. M-am gîndit că, pe de-o parte, piața unor asemenea idei s-o fi estompat și că, pe de altă parte, o fi fost vorba de o extincție naturală a indivizilor cu pricina și a publicului lor. În orice caz, de la un punct încolo, nu i-am mai văzut pe stradă. M-am gîndit apoi că fenomenul s-a mutat pe Facebook și că teoriile vechilor comuniști și securiști sînt acum preluate sub forme moderne de tineri postaci. Probabil că, în mare parte, s-a întîmplat și asta. Însă zilele acestea, coronavirusul pare a se fi dovedit un eveniment destul de puternic încît să reactiveze și mai vechile sisteme de răspîndire a prostiilor.

În recenta marți neagră, cînd am văzut prima oară rafturile magazinelor golite de panica oamenilor, am auzit din nou în piață acea voce puternică, oarecum familiară. Era o femeie de vîrsta a treia, îmbrăcată sărăcăcios, care îi spunea alteia, cu acel talent special de se face auzită de toată lumea din jur, că americanii ar fi fabricat coronavirusul în laborator pentru a mai omorî din chinezi, că sînt prea mulți. „Nu s-au gîndit însă, a continuat ea, la nefericiții care o să moară și prin alte părți.“

Oripilat, am intrat la brutărie să cumpăr pâine. Când am ieșit, femeia își continua tirada în cel mai previzibil mod: „Păi, nu era bine când Ceaușescu închisese granițele? Păi, atunci nu se putea întâmpla așa ceva“.

A fost un moment în care am avut sentimentul că în România nu se schimbă niciodată nimic. Și că nu vom reuși niciodată să ni-l scoatem din minte pe cel mai idiot conducător din istoria României. Orice ar fi, el pare că va rămîne în eternitate reperul nostru suprem, momentul zero absolut al nației noastre.”

17. Prin adresa înregistrată cu nr. 6185/ 27.10.2020, petentul revine cu o completare la petiție în care arată următoarele:

17.1 Articolul publicat de partea reclamată nu este un pamflet și nu este un act de cultură în care libertatea de gândire și de expresie este totală ci este un manifest de ură față de o anumită categorie de cetățeni și anume, pensionarii.

17.2 Petentul nu consideră că în presa interbelică, comunistă sau în presa de după Revoluție s-a mai scris ceva asemănător cu privire la pensionari.

17.3 În opinia petentului, redactorul vorbește despre perioade și evenimente concrete din istoria relativ recentă a României – de la zvonurile despre sectanți care fură copii (1970-1975) până la pandemia din anul 2020 și, la fiecare din aceste evenimente găsește un individ mai vocal care transmite celorlați, cu multă convingere, tot felul de fantasmagorii, acela fiind, timp de 45 de ani, *pensionarul cu figura înroșită de patimă ... sau femeia de vârstă a treia*.

18. Petentul consideră că acest articol este un manifest de ură, fiind mincinos și fabricat într-o anumită direcție, de la un capăt la altul. Deși este posibil să fii existat undeva și o femeie de vârstă a treia care să transmită teorii ale conspirației, ceilalți cetățeni tineri și vârstnici, cultivați sau needucați, politicieni sau oameni de afaceri, au auzit, au citit și s-au documentat cu privire la originile și apariția virusului.

19. Prin adresa înregistrată cu nr. 7688/02.12.2020, petentul a comunicat la dosar concluzii scrise în care exprimă următoarele considerații:

19.1. Petentul este de ani de zile cititor al revistei, această publicație făcând parte din viața lui cotidiană, considerând-o cel mai bun produs media din perspectivă culturală.

19.2. Petentul consideră că niciodată, în istorie, nu a existat un atac atât de josnic îndreptat asupra mai multor generații de pensionari (perioada 1970-2020), acest articol fiind un manifest de ură și intoleranță centrat pe o anumită categorie socială și anume, pensionarii.

20. În opinia petentului, chiar titlul articolului exprimă categoria la care redactorul se referă și anume, pensionarii, chiar dacă răspunsul părții reclamate conține numai eschive și neadevăruri. Intuind, în contextul analizei, importanța termenului *categorie*, cât și a faptului că *individual* apare de fiecare dată, în grupul de oameni perorând grozăvii, transmițând fantasmagorii, pancard antiamerican, în mai toate cazurile pensionarul cu figură înroșită de patimă, autorul încearcă să își rescrie articolul inventând termenul de dezinformator, care nu apare niciodată în articolul original publicat în ediția din martie a revistei.

21. În continuarea expunerii, petentul arată că nu s-au mai scris asemenea cuvinte urâte, josnice și rasiste cu privire la pensionari, exemplificând pasajul din articol care caracterizează această categorie:

În mai toate cazurile, era vorba despre pensionari cu figuri înroșite de patimă, cu priviri fixe, cu o logoree plină de clișee, inflexibili și impenetrabili la nici un fel de argumente logice. Iar amenințările predicate de ei aveau o oarecare asemănare cu profețiile apocaliptice.

Sînt convins că multă lume își amintește foarte bine de categoria despre care vorbesc.

22. Referindu-se la mențiunea părții reclamate cum că acest articol nu poate fi interpretat ca un atac la adresa pensionarilor în general, petentul consideră ca redactorul exprimă un neadevăr, în opinia lui, articolul sunând a blasfemie pentru mai multe generații de oameni în vârstă – de la generația de pensionari a părinților petentului (1970-1975) și până la generația de pensionari din anul 2020, care o include și pe cea a femeii de vârstă a treia, îmbrăcată sărăcăcios, fiind o lipsă de empatie și de înțelegere față de suferința unui om în vârstă și a oricărui pensionar.

23. În concluzie, petentul solicită CNCD să facă o analiză a articolului în cauză, iar în cazul în care se consideră că o anumită categorie de cetățeni, în speță pensionari, a fost jignită și discriminată prin acest articol, solicită sancționarea părții reclamate conform prevederilor legale în vigoare.

Sușținerile părții reclamate

Sușținerile părții reclamate , redactor șef adjunct la revista Dilema Veche

24. Prin adresa înregistrată cu nr. 6503/19.10.2020, partea reclamată a depus un punct de vedere prin care, cu privire la situația redată de petent, arată următoarele:

24.1 Este surprins de reclamația asupra articolului său intitulat „*Predicatorii de la colțul străzii*”, pe care l-a publicat în nr. 838 din luna martie 2020 al revistei Dilema Veche, în care, în opinia petentului, ar fi atacat pensionarii „*trăitori și trecători pe acest pământ Românesc în ultimii 50 de ani*”, mai cu seamă că nu știe să fi avut vreodată ceva împotriva pensionarilor, ca redactor.

24.2 Partea reclamată consideră că nu ar fi putut să discrimineze această categorie atât de largă de persoane, mai ales că părinții și bunicii săi sunt sau au fost pensionari, el, ca persoană, chiar sperând să ajungă pensionar.

24.3 Recitind articolul, partea reclamată consideră că atunci când l-a scris a avut într-adevăr în minte o anumită categorie, dar în nici un caz pe cea a pensionarilor, ci pe aceea a unor indivizi pe care i-ar putea numi „dezinformatori” și care de-a lungul vremii au intoxicat populația de bună credință cu tot felul de aiureli, de multe ori tocmai acele intoxicații conținând discriminări la adresa câte unei minorități. În opinia părții reclamate, acești „dezinformatori” sunt „categoria” pe care eventual ar fi „discriminat-o” sau mai bine zis ar fi denunțat-o în articolul respectiv.

25. Partea reclamată consideră că mențiunea din text, cum că de multe ori era vorba despre pensionari, nu poate fi interpretată ca un atac la adresa pensionarilor în general și nu poate înțelege cum un pensionar onest se poate simți lezat de ceea ce este scris în acest articol.

26. Partea reclamată menționează că în cei 28 de ani de carieră jurnalistică, la *Dilema veche*, la *Radio Europa Liberă* și la *BBC World Service* nu a fost niciodată suspectat, reclamat sau sancționat pentru vreun gen de discriminare.

27. În concluzie, partea reclamată afirmă că articolul în sine este dovada cea mai elocventă în sprijinul a ceea ce susține și ar vrea să considere că la mijloc este vorba de o simplă neînțelegere din partea petentului.

V. Motivele de fapt și de drept

28. În fapt, Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra limitei libertății de exprimare fiind supuse analizei afirmațiile părții reclamate realizate în articolul cu titlul *Predicatorii de la colțul străzii*, publicat în revista Dilema Veche, numărul 838 din luna martie 2020.

29. În drept, în soluționarea prezentei sesizări apreciem că sunt incidente următoarele texte de lege:

- art. 10 și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale;
- art. 1 alin. (3), art. 16, art. 29 și art. 30 din Constituția României, revizuită în 2003;
- art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (în continuare OG nr. 137/2000).

30. Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea persoanei, interzicerea discriminării raportată la aprecierile reclamatului, obiect al prezentei sesizări. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

31. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie:

- să fie prevăzută de lege (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),
- să urmărească un scop legitim,
- să fie necesară într-o societate democratică și
- să fie proporțională cu scopul urmărit (Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

Ingerința să fie prevăzută de lege

32. Prima cerință, cea a *existenței unei prevederi legale*, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2, alin. (1) coroborat cu art. 15 din OG nr. 137/2000. Totuși, apreciem că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2, alin. (8) din OG nr. 137/2000 potrivit căruia „*prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație*”. Apreciem că ambele texte normative sunt previzibile și accesibile, deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Ingerința să urmărească un scop legitim

33. Raportat la scopul legitim urmărit prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare, se urmărește protejarea demnității umane.

34. Protecția demnității unor grupuri constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcare a demnității umane, ca drept

constituțional protejat, declarațiile din articol, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele:

- un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul categoriei sociale,
- ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de apartenența la un grup – astfel cum prevede art. 15 din OG nr. 137/2000, republicată.

35. Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

Necesitatea ingerinței

36. Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare „*este necesară într-o societate democratică*”.

37. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „*relevante și suficiente*” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „*nevoi imperioase*” („*pressing social need*”).

38. Identificarea unei „*nevoi imperioase*”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „*nevoi imperioase*” susceptibile de o anumită marjă de apreciere (Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.) În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „*margină de apreciere*” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „*nevoi sociale presante*”. Marginea de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO (vezi Handyside v. United Kingdom par. 48 și par. 49).

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare

39. În scopul de a determina dacă substraturile textului din articolul postat de partea reclamată în revista Dilema Veche numărul 838 din luna martie 2020, obiect al prezentei sesizări, constituie instigare la ură prin care se încalcă dreptul la demnitate al pensionarilor, Colegiul director va examina: *obiectivul urmărit de către partea reclamată, contextul în care a avut loc, conținutul afirmațiilor, rolul în societate al persoanei, autorul articolului și al afirmațiilor din articol.*

Obiectivul urmărit de reclamată

40. Obiectivul urmărit de reclamat este important: a dorit acesta să disemineze prin publicarea opiniei sale în articol și informarea publicului cu privire la un subiect?

În acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina a părții reclamate, acest aspect nu are relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

41. Colegiul director apreciază că, în speță, articolul părții reclamate a avut rolul de a informa publicul cu privire la anumite aspecte petrecute de-a lungul timpului, o

retrospectivă istorică a ultimilor 50 de ani în ceea ce privește anumite categorii de populație, contemporane cu fiecare eveniment în parte.

Contextul în care a fost făcută afirmația

42. Afirmațiile au fost făcute într-un articol publicat de partea reclamată în numărul 838 din luna martie 2020, al revistei Dilema Veche, revistă la care partea reclamată este redactor șef adjunct.

43. Partea reclamată își exprimă propria opinie în ceea ce privește o anumite categorie de indivizi care, de-a lungul vremii, în ultimii 50 de ani, au avut anumite atitudini contrare majorității și au dezinformat populația de bună credință, cu un alt fel de păreri.

44. Astfel, Colegiul director nu poate decât să constate faptul că în prezenta cauză nu s-a depășit sfera caracterului informativ care prezintă interes pentru opinia publică, cu privire la opțiunea părții reclamate, neaducând atingere persoanelor de o anumită categorie socială.

Conținutul afirmației

45. Partea reclamată a publicat articolul cu titlul *Predicatorii de la colțul străzii* în numărul 838 din luna martie 2020 al revistei Dilema Veche, din care se desprinde următorul text (redăm în sumar, pasaje importante din articol):

(...)În fiecare grup era cîte un individ care perora despre grozăviile pe care le-ar fi făcut „sectanții“. Timp de vreo cîteva săptămîni a fost o întregă nebunie.

(...)Și, aproape mereu, printre ei se distingea cîte un individ mai vocal care transmitea celorlalți, cu multă convingere, tot felul de fantasmagorii.

Tipul acesta de individ a continuat să se manifeste sporadic, în diverse momente fierbinți ale istoriei post-decembriste, de exemplu, înainte de fiecare rundă de alegeri, pe la unele dintre mineriade, în vremea bombardării Serbiei de către americani. Întotdeauna apărea cîte un asemenea panicard antiamerican, antioccidental, cu idei naționalist-izolaționiste, evident simpatizant al lui Vadim Tudor, fluturînd pericolul maghiar, mereu împotriva străinilor și a neortodocșilor de orice fel, partizan al soluțiilor de forță în politica internă, eventual militare, adept al teoriilor conspiraționiste, nostalgic după Ceaușescu și așa mai departe. În mai toate cazurile, era vorba despre pensionari cu figuri înroșite de patimă, cu priviri fixe, cu o logoree plină de clișee, inflexibili și impenetrabili la nici un fel de argumente logice. Iar amenințările predicate de ei aveau o oarecare asemănare cu profețiile apocaliptice.

Sînt convins că multă lume își amintește foarte bine de categoria despre care vorbesc. Cu trecerea anilor, respectivele personaje au părut a se împutîna, ba chiar aproape c-au dispărut. M-am gîndit că, pe de-o parte, piața unor asemenea idei s-o fi estompat și că, pe de altă parte, o fi fost vorba de o extincție naturală a indivizilor cu pricina și a publicului lor. În orice caz, de la un punct încolo, nu i-am mai văzut pe stradă. (...)

(...) În recenta marți neagră, cînd am văzut prima oară rafturile magazinelor golite de panica oamenilor, am auzit din nou în piață acea voce puternică, oarecum familiară. Era o femeie de vîrsta a treia, îmbrăcată sărăcăcios, care îi spunea alteia, cu acel talent special de se face auzită de toată lumea din jur, că americanii ar fi fabricat coronavirusul

în laborator pentru a mai omorî din chinezi, că sînt prea mulți. „Nu s-au gîndit însă, a continuat ea, la nefericiții care o să moară și prin alte părți.“ (...)

Rolul în societate al persoanei, autor al afirmațiilor

46. Din perspectiva analizei limitelor libertății de exprimare, rolul, poziția autorului textului din articol supusă controlului este determinantă. Partea reclamată este un jurnalist recunoscut în social-media, cu o carieră gazetărească apreciată, fiind o persoană implicată în activitatea literară sau publicistică în jurul unei apariții periodice, în speță revista Dilema Veche.

47. Libertatea de exprimare este prețioasă pentru orice persoană dar, în mod deosebit, are un caracter indispensabil pentru persoanele care sunt în categoria formatorilor de opinie, cu o vastă activitate gazetărească. Este esențial pentru jurnaliști să evite comentariile care pot răspândi și pot conduce la creșterea intoleranței atunci când se exprimă în spațiul public.

Modul în care au fost făcute afirmațiile

48. Colegiul director urmează a analiza modul în care au fost făcute afirmațiile din articolul respectiv. Textul a fost publicat în revista Dilema Veche numărul 838 din luna martie 2020, unde partea reclamată a publicat articolul în calitate de redactor șef.

49. Colegiul director apreciază că exprimările folosite în articolul nu sunt cele mai fericite însă declarațiile din cuprinsul articolului nu sunt de natură a atinge o limită prin care să se încalce un drept fundamental, **încât dreptul la libertatea de exprimare să devină secundar.**

50. Una din principalele caracteristici ale democrației constă în posibilitatea pe care ea o oferă de a rezolva prin dialog, fără a se recurge la violență, problemele pe care le are de soluționat un stat, **chiar și atunci când acestea sunt extrem de dificile sau stânjenitoare, iar democrația se „hrănește” din libertatea de exprimare** (ibidem, pct. 66). Marginea de apreciere a statelor este semnificativ redusă (îngustă) atunci când autorul declarației este un autor cunoscut/o personalitate, opiniile formulate având un larg impact.

51. Totuși, o ingerință a statului în această speță, prin constatarea și sancționarea faptei ca fiind o formă de discriminare, deci limitarea libertății de exprimare, ar constitui un exces, o limitare nejustificată, o măsură neproportională în raport cu pericolul social al faptei și cu scopul urmărit, caz în care nu se impune interferența statului în limitarea libertății de exprimare. Reiterăm faptul că este esențial pentru persoanele cu activitate jurnalistică ca atunci când se exprimă în public, să manifeste o responsabilitate corespunzătoare poziției lor.

O ingerință a statului ar fi fost justificată dacă ar fi existat orice element de incitare expresă la ură pe criteriul categoriei sociale, în speță pensionari. Articolul reclamat a avut în vedere descrierea unei anumite categorii de persoane, respectiv portretizarea celor care se ocupau cu activitatea de dezinformare, din care generic făceau parte și unele persoane pensionare însă nu a avut în vedere denunțarea în mod special a categoriei de persoane încadrate în categoria pensionari.

Concluzii

53. Colegiul director reiterează faptul că libertatea de exprimare constituie valoarea fundamentală a unei societăți democratice și pluraliste. Din această perspectivă, libertatea de exprimare are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării. În această sferă se includ: dreptul la libertatea presei, dreptul la libera exprimare a creațiilor artistice sau cele din zona literaturii, libertatea de predare a științei și libertatea creației. De asemenea, de acest trunchi comun se leagă și libertatea conștiinței, a religiei și libertatea de întrunire. Acest grup de drepturi asigură participarea avizată a cetățeanului la procesele sociale și politice. Exprimarea liberă a opiniilor și credințelor, chiar și a celor nepopulare sau atipice, reprezintă condiția fundamentală a existenței unei societăți vii și capabilă de dezvoltare.

54. În nenumăratele decizii asupra libertății de exprimare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că acest drept „acoperă nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și acele care șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței, spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică (CEDO, Lingens c. Austriei).

55. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat, într-o formulă care este preluată aproape ca o clauză de stil în toată jurisprudența sa subsecventă în materie, că „libertatea de exprimare, garantată de art.10 parag.1, constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și una din condițiile primordiale ale progresului societății și împlinirii personale. Subiect al paragrafului 2 al articolului 10, Libertatea de expresie include „nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență [de opinia publică] ori considerate inofensive, dar și pe acelea care ofensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.” (CEDO, între altele, Lingens vs. Austria, Oberschlick vs. Austria, Sunday Times vs. U.K., Observer și Guardian vs. U.K., Castells vs. Spania, Thorgeirson vs. Islanda, Jersild vs. Danemarca, Goodwin vs. U.K., De Haes și Gijels vs. Belgia, Dalban vs. România).

56. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fundamentat necesitatea protejării libertății de exprimare în primul rând pe valoarea pe care acesta o reprezintă ca mijloc pentru a asigura buna funcționare a unei societăți democratice. Exprimarea liberă a opiniilor reprezintă condiția fundamentală a existenței unei societăți vii și capabilă de dezvoltare.

57. Pentru considerentele de mai sus, având în vedere obiectivul urmărit de către partea reclamată, conținutul declarațiilor, contextul în care au avut loc, rolul în societate al persoanei, autor al afirmațiilor din articol, Colegiul director constată că în speță „nu este necesară într-o societate democratică” o ingerință în libertatea de exprimare, fapta sesizată nu constituie contravenție potrivit prevederilor art. 2, alin. (1) și art. 15 din OG nr. 137/2000, republicată.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20, alin. (2) din OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu unanimitate de voturi ale membrilor prezenți la ședință,

**COLEGIUL DIRECTOR
HOTĂRĂȘTE:**

1. Faptele sesizate nu întrunesc elementele constitutive ale art. 2, alin. (1) coroborat cu art. 15 din OG nr. 137/2000, republicată;
2. O copie a prezentei hotărâri va fi comunicată părților.

VI. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ în termen de 15 zile de la data primirii, potrivit OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și a Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședința de deliberări desfășurată în data de 03.02.2021 au fost: ASZTALOS CSABA FERENC – membru, DIACONU ADRIAN NICOLAE – membru, GRAMA HORIA– membru, MOȚA MARIA– membru, LAZĂR MARIA – membru, HALLER ISZTVAN – membru, – membru, OLTEANU CĂTĂLINA – membru, JURA CRISTIAN – membru, POPA CLAUDIA SORINA - membru

Prezenta hotărâre va fi comunicată în baza Ordinului Președintelui CNCD nr. 138 din data de 24.03.2020.

**AZTALOS CSABA FERENC
Membru Colegiul Director,
Președinte CNCD**

Redactat/Motivat: AND/FL

Data: 10.03.2021

Notă: Hotărârile emise de Colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și a Legii 554/2004, a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.